

ONDERSCHIEDEN Gisteravond werden tijdens het Gala van het Nederlandse Theater in de Amsterdamse Stadsschouwburg de belangrijkste toneelprijzen uitgedeeld. Wine Dierickx en Hans Kesting speelden de meest indrukwekkende rollen van het seizoen.

tekst **Robbert van Heuven**

Hans Kesting in 'Kings of War' FOTO JAN VERSWEYVELD

Het onuitspreekbare in beeld gebracht

Hans Kesting - Louis d'Or voor beste mannelijke dragende rol

Het is Hans Kestings tweede Louis d'Or. In 2008 won hij hem al eens voor zijn fenomenale vertolking van de macho-advocaat Roy Cohn in 'Angels in America'. Deze keer kreeg hij hem voor zijn indrukwekkende rol als Richard de Derde in de Shakespeare-marathon 'Kings of War' van Toneelgroep Amsterdam.

De rollen van Cohn en Richard hebben wel wat met elkaar gemeen. Beide mannen zijn macho's die met hun agressieve houding hun tegenstanders intimideren. Maar beiden hebben ook een andere kant die ze liever niet tonen.

Cohn worstelt met aids en met zijn verborgen homoseksualiteit. Koning Richard worstelt met het langzaam opkruipende besef dat zijn met veel geweld verkregen koningschap niet meer blijkt te zijn dan een lege huls. Wat heb je aan macht als iedereen over wie je die macht dacht te kunnen uitoefenen dood of gelucht is, of zich tegen je heeft gekeerd? Bij beide mannen volgt na het machismo een ontluisterende ont-takeling: fysiek en geestelijk.

Beide prijswinnende rollen won Kesting onder regie van Toneelgroep Amsterdam-leider Ivo van Hove, net als de rol van Marcus Antonius in 'Romeinse tragedies' waarvoor hij eerder al eens genomineerd werd voor de Louis d'Or. Het is bij-

Kesting is in staat met zijn enorme energie en bravoure de toeschouwer volledig te overrompelen

na niet meer voor te stellen dat Kesting in 2000 een van de drijvende krachten was achter het acteursprotest tegen de komst van de nieuwe artistiek leider. In de zestien jaar daarna hebben de twee immers het beste in elkaar naar boven gehaald.

Door hun samenwerking kon Kesting van een degelijke ensemble-acteur uitgroeien tot een van de allerbeste toneelspelers van Nederland. Vorig jaar ontving Kesting de Albert van Dalsum-ring uit handen van Toneelgroep Amsterdam-collega Gijs Scholten van Aschat. De prestigieuze onderscheiding gaat al sinds 1959 over van acteur op acteur. De drager kiest zelf zijn opvolger.

Kesting is in staat met zijn enorme energie en bravoure de toeschouwer volledig te overrompelen. In die zin is hij een beetje Cohn of Richard: hij is onontkoombaar de alfa-meneer op het toneel. Daar staat iemand waar het onmogelijk is omheen te kijken.

Maar dat wil je als toeschouwer ook. Graag zelfs. Kesting heeft een onweerstaanbare charme. Hoe ongelooflijk naar en afstotend zijn Richard ook is, je wilt als toeschouwer horen wat hij te vertellen heeft. Sterker nog, Richard – en dat gold ook voor Kestings vertolking van de advocaat Cohn – is zich bewust van die charme, van de betoverende uitwerking die hij op zijn publiek en zijn tegenstanders heeft. En zo slapen Kesting en zijn personages het publiek gehypnotiseerd langs de nare kanten van de mensheid.

Kesting kan als geen ander zijn publiek bescapelen, maar hij doet dat met veel meer dan charmante bravoure alleen. Hij heeft een fenomenale tekstbehandeling en kan – mits goed geregisseerd – fantastisch doseren: hij begrijpt precies wanneer hij zijn acteren van groots en meeslepend terug moet schakelen naar klein en intiem, waardoor zijn personages emotioneel reëel krijgen. Juist daardoor wordt duidelijk welke verborgen emoties achter die gespeelde zekerheid schuil gaan. Die ontluistering – waarin de koning zelf verbaasd lijkt over zijn eigen twijfels – maakte van Richard zo'n mooie rol.

Toch was Kestings allermooiste toneelmoment – en misschien wel het mooiste toneelmoment van het seizoen – er niet een uit 'Kings of War', maar uit 'De welvillenden', waarin hij de Nazi-officier Max Aue speelde. Met het zaallicht nog aan, vooraan op het toneel, speelde hij de openingsmonoloog, waarin Aue uitlegt dat niemand het systeem verantwoordelijk kan houden voor zijn eigen immoraliteit. Zacht, bijna fluisterend, en zonder sentiment legde Kestings Aue met zo'n lizeren logica de banaliteit van het kwaad bloot dat het de toeschouwer koud om het hart sloeg. In de Antwerpse Bourla schouwburg kon je een spel horen vallen. Kesting had het publiek aan zijn lippen hangen, om het vervolgens een dolk in het hart te kunnen steken. Onwaarschijnlijk verontwaardigd en onwaarschijnlijk prachtig.

Wine Dierickx - Theo d'Or voor beste vrouwelijke dragende rol

Hoog boven de stad, op een lege verdieping van een Rotterdamse wolkenkrabber staat een vrouw voor het enorme raam. Met het publiek samen kijkt ze naar de lichtjes van de stad. In haar ondergoed oogt ze klein en breekbaar ten opzichte van de hardheid van de betonnen gebouwen en overweldigende grootte van de stad aan de andere kant van het glas.

Wine Dierickx won gisteren de Theo D'Or voor beste vrouwelijke hoofdrol als Karen in de voorstelling 'Helpdesk' van acteurscollectief Wunderbaum. Die prijs is meer dan verdiend, want Karen was een van de meest bijzondere personages die het theaterpubliek in het afgelopen seizoen te zien kreeg. Karen heeft een helpdesk – Caren's Company – waar mensen naar toe bellen met allerhande vragen: hoe een feestje te organiseren, hoe het verder moet met hun leven, of om gewoon even te klemsen. Karen identificeert zich met iedereen en probeert ze allemaal zo goed mogelijk te helpen. Maar door zo op te gaan in een ander, verliest Karen ook steeds meer het zicht op wie ze zelf is.

'Helpdesk' is een monoloog, maar ook weer niet. Dierickx staat allen op de vloer, de personages die Karen helpt – fenomenaal live ingesproken door Rosa Reuten – komen binnen door de koptelefoons die Karen en het publiek dragen. Zo ontstaat een fascinerend rollenspel, waarin Dierickx' Karen per heler een andere kant van haarzelf opzoekt om die beller zo goed mogelijk te helpen.

Wine Dierickx in 'Helpdesk' FOTO FRED DEBRÖCK

Wine Dierickx speelt haar rollen – en vooral de overgangen tussen die rollen – met een onwaarschijnlijke, bijna wiskundige precisie

verliest in de veelheid aan rollen die ze zichzelf oplegt. Dierickx weet zo met haar loezuivere acteren de existentialistische eenzaamheid van de moderne mens bloot te leggen: ze moet zoveel zijn dat ze niet meer weet wie ze is.

De Vlaamse Dierickx studeerde af aan de toneelschool van Maastricht, waarna ze met haar klasgenoten het acteurscollectief Wunderbaum oprichtte. Van dat collectief maakt ze nog steeds deel uit, maar ze speelt ook in producties daarbuiten. Van de groep is zij misschien wel de meest ingetogen, introverte speler. Dat vormt een prettige tegenleek ten opzichte sommige meer extroverte Wunderbaum-collega's. Het wil niet zeggen dat ze niet extrovert kan zijn. In de voorstelling 'Privacy' die ze recent met haar levenspartner Ward Weemhoff onder andere op het Holland Festival speelde, was de speelstijl juist extrovert en grotesk.

Maar het is vooral de combinatie van ingetogenheid en precisie – die ook de grondtonen zijn van haar Karen – die Dierickx zo'n bijzondere actrice maakt. Ze kan de aandacht van de toeschouwer vasthouden door schijnbaar vrijwel niets te doen en tegelijkertijd een diep gevoel van melancholie of tragiek op die toeschouwer overbrengen. Zo speelde ze in de Wunderbaumvoorstelling 'Rail Gourme' de eenzame cateringmedewerker Gabi die haar eenzaamheid verbroemde door eindeloos te kwebbelen en collega's tot op het toilet te achtervolgen met tegeltjesvisheden. De opgewekt gebrachte, maar tot mislukking gedoemde pogingen tot contact, legden een hartverscheurend zoekend personage bloot.

Een personage krijgt door een schrijver woorden in de mond gelegd. Het is aan de acteur om te tonen welk mens er achter die woorden schuil gaat. Om volbaar te maken die diepere worstelingen en twijfels diezelfde mens onuitsproken laat. Dierickx kan dat. Als een acteur onder haar woorden zoets onuitspreekbaars als het worstelende wezen van een mens weet bloot te leggen, zoals zij met haar Karen doet, dan is dat theater op zijn allermooist.

EN DE ANDERE WINNAARS ZIJN...

Naast de Theo d'Or en de Louis d'Or werden er gisteravond nog meer prijzen uitgedeeld. Zo won **Risto Kübar** een Arlecchino voor de beste mannelijke bijdragen- de rol in de voorstelling 'Dit zijn de namen' van NTGent.

Ilike Paddenburg won de Columbina voor de beste vrouwelijke bijdragende rol in 'Een soort Hades' van Theater Utrecht. Voor diezelfde voorstelling won regisseur Thibaud Delpeut de prijs voor meest indrukwekkende regie.

Ola Mafalaani, die aan het einde van het jaar afscheid neemt als artistiek leider van het Noord Nederlands Toneel, won de Prosceniumprijs, de beloning voor een wezenlijke bijdrage aan het Nederlandse theaterlandschap. De jury prijst hoe zij in haar werk politiek, maatschappij en theater met elkaar weet te verbinden.

De jeugdvoorstelling 'Als je maar hard genoeg rent, weet niemand meer waar je bent' van regisseur **Jetse Bataalan** van Theater Artemis won de VSCD-mimeprijs.

Voor de jongerenvoorstelling 'Bromance' kregen Toneelgroep Oostpool en Theater Sommevanck de Gouden Krekel voor meest indrukwekkende jeugdproductie. Vormgeefster **Sanne Danz** won een Gouden Krekel voor haar bijzondere decor voor de voorstelling 'Alice in Wonderland' van Maas Theater en Dans.

Acteursvakbond ACT beloofde Oerol-opplichter **Joop Mulder** voor de mogelijkheid die hij voor acteurs heeft geschapen om op bijzondere locaties op 'verschilling voorstellingen te maken.